

החברה לחקר
התרבות
הערבית-יהודית
של ימי הביניים

הכינוס הבינלאומי השמונה עשר

כ"א-כ"ד באב ה'תשע"ז

16-13 באוגוסט 2017

יד יצחק בן צבי, ירושלים, ואוניברסיטת בר-אילן, רמת גן

The Lechter Institute for Literary Research
The Lewis Family Foundation for International Conferences
in the Humanities

מכון לכטר לחקר הספרות הקרן לכנסים בינלאומיים
במדעי הרוח ע"ש משפחת לואיס

SPONSORED BY הכינוס מתקיים בתמיכת

החברה לחקר
התרבות
הערבית-יהודית
של ימי הביניים

אוניברסיטת בר-אילן
Bar-Ilan University

הפקולטה למדעי הרוח, המחלקה לערבית

שבעים שנה למכון בן צבי

16:30-15:00 ספרות ופרשנות
יו"ר: מרים גולדשטיין

אריה צורף, סיפור עגל הזהב בפרשנות הערבית
היהודית ובפרשנות השומרונית

יאיר צורן, תרגומו ופירושו של יפת בן עלי הקראי
לספרי דברי הימים, עזרא ונחמיה

גדעון בוהק, 'תולדות ישו' בארמית ובערבית-יהודית

דברי סיכום וברכת הדרך 16:30

יום רביעי, כ"ד באב תשע"ז, 16 באוגוסט 2017

אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן, אולם בק

10:00-09:00 היסטוריה - ב'

יו"ר: חוסה מרטינז דלגדו

Felicia Waldman, *Judeo-Arabic Studies in Romanian Jewish Cultural Magazines at the Turn of the Century*

דותן ארד, יוסף ושלמה: אב ובנו בנגידות מצרים
במאה החמש-עשרה

10:30-10:00 הפסקה

12:00-10:30 פרשנות קראית ב'

יו"ר: מירב נדלר-עקיב

נאסר בסל, מקורותיו של הגלוסר 'תפסיר
אלאפאט' לאבו אלפרג הארון

אילנה ששון, תולדות מסירת פרשנות מקרא קראית
בטרם הדפוס

Boris Rashkovskiy, *Derbent (Bāb al-Abwāb) in Medieval Judeo-Arabic sources*

13:00-12:00 ארוחת צהריים

14:30-13:00 הלכה ופרשנות

יו"ר: שמעון שטובר

נחם אילן, אלף שנות תפסיר: פנינים מפירוש

'נוה שלום' לרב עמרם קורח על תפסיר רס"ג

צבי שטמפפר, אחד מקרא ושלוש תרגומים:

על דרכם של מתרגמי ספרי ההלכה בימי הביניים

נרי אריאל, כמה עיונים פילולוגיים בסוגת חובות

הדיינים בערבית-יהודית

15:00-14:30 הפסקה

יום ראשון, כ"א באב תשע"ז, 13 באוגוסט 2017
מכון בן צבי, צריף הנשיא, רחוב אבן גבירול 14, ירושלים

17:30-16:00 הרמב"ם וביתו - א'
יו"ר: צבי לנגרמן

גדעון ליבזון, **האם הרמב"ם מתפלמס עם הצופיות: המקרה של ידיעה ראצינולית ('עלם') מול ידיעה מיסטית ('מערפה')**

Marc Herman, *From the Commentary on the Mishnah to the Book of the Commandments*

אבירים רביצקי, **קריאה בחומשים בציבור: הלכה ותפיסת השפה אצל הרמב"ם והרשב"א**

קבלת פנים 17:30

מושב פתיחה חגיגי לכבוד מרדכי ע' פרידמן 18:15

לרגל צאת ספר הודו והמילון
יו"ר: פיליפ אקרמן-ליברמן

ברכות:

אהרן ממן, נשיא החברה

אליעזר שלוסברג, דקן הפקולטה למדעי הרוח,
אוניברסיטת בר-אילן, מארח הכנס

מנחם בן ששון, **הודו בפרספקטיבה של שבעה כרכים חגי-בן-שמאי, על מילונו של מ"ע פרידמן נועם סטילמן, עכשיו הוא מילונאי - הישגו החדש של מ"ע פרידמן**

מרים פרידמן, **דברים אישיים מרדכי עקיבא פרידמן, דברי תגובה**

יום שני, כ"ב באב תשע"ז, 14 באוגוסט 2017

אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן, אולם בק
הגות 11:15-09:30

יו"ר: מאיר בר-אשר
ברכות:

פרופ' אליעזר שלוסברג, דקן הפקולטה למדעי הרוח
דניאל י' לסקר, סגן נשיא החברה

עמירה ערן, **היחס בין הנפש לגוף בתרגום העברי לספר הנפש מאת דומיניקוס גונדיסילינוס ובאמונה רמה מאת אברהם אבן דאוד**

בנימין אברהמוב, **מקורותיו של ר' בחיי בחובות הלבבות דניאל י' לסקר, על חיבור 'ספר הכוזרי' לר' יהודה הלוי**

11:45-11:15 הפסקה

13:15-11:45 פרשנות קראית - א'

יו"ר: נחם אילן

אליעזר שלוסברג, **עקבות פרשנות קראית**

במדרכי תימן

מירב נדלר-עקיבר, **נישואי נשים נוכריות ובגידה בפירושו של יפת בן עלי לספר מלאכי**

אהרן ממן, **קטע חדש מפירושו רבי יצחק בן שמואל הספרדי וזיקתו ליפת בן עלי**

14:30-13:15 ארוחת צהריים

16:00-14:30 היסטוריה - א'

יו"ר: קובי יוסף

עודד זינגר, **רצח בצור וקבלת מסמכים משפטיים יהודיים בבתי דין מוסלמיים**

רינה לוין מלמד, **שלושה מכתבים מן הגניזה הקהירית בניתוח חברתי ומגדרי**

מרים פרנקל, **היסטוריוגרפיה מוסלמית בעיניים יהודיות**

16:30-16:00 הפסקה

17:30-16:30 הרמב"ם וביתו - ב'

יו"ר: ליבנת הולצמן

מרדכי כהן, **לביור הביטוי 'אלנץ אלמחם' בהקדמת הרמב"ם למשנה**

Phillip I. Ackerman-Lieberman,
One Mufti, Two Opinions: The Responsa of Moses Maimonides and the Fixed Court of Fustat

18:00-17:30 הפסקה / ישיבת הנהלה

19:30-18:00 פרשנות המקרא

יו"ר: מרדכי כהן

דוד סקליר ואפרים בן פורת, **ברכאל בן חיים בן ברכאל: פרשן המקרא מן המאה העשירית**

אבי טל, **יחסו של ר' תנחום הירושלמי אל הנס ואל ה'על-טבעי' במקרא**

Marzena Zawadowska, *Medieval Karaite Approaches to the Story of the Tower of Babel (Gen. 11:1-9)*

20:15 ארוחת ערב

יום שלישי, כ"ג באב תשע"ז, 15 באוגוסט 2017

סיוור ברמלה בהדרכת פרופ' יוסף דרורי
יוצאים באוטובוס מאוניברסיטת בר-אילן, רמת גן,

בשעה 8:30 (נא להגיע ב-08:15).

למגיעים באופן עצמאי, הסיוור יתחיל ברמלה,
בשעה 09:15.

13:45-12:45 ארוחת צהריים

אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן, אולם בק

15:45-13:45 רב סעדיה גאון ומפעלו

יו"ר: מרים פרנקל

יוסף יובל טובי, **הרטוריקה הערבית בשרות תרגומו ופרשנותו של רב סעדיה גאון למקרא**

יוסף יהלום, **סעדיה גאון במרכזו של פולמוס בגדאדי דן גרינברגר, דרשה על עשרת הדיברות המיוחסת לרב סעדיה גאון**

שמעון שטובר, **דרכו של רב סעדיה גאון בפירוש מילים יחידאיות בספר איוב**

16:15-15:45 הפסקה

18:15-16:15 הלשון וחכמת הלשון

יו"ר: נאסר בסל

עלי ותד, **החיבור – כתאב שרח' אם בחקותי' לשמא אלחכמא נפיס אלדין אבו אל-פרג אבן אלכתאר (המאה ה-13) - לקראת מהדורה מדעית**

חוסה מרטינז-דלגדו, **כמה פעמים ערך ר' יונה אבן גנאח את כתאב אלמסתלחק?**

אורית ניר, **מענייני הריאליה בתרגום ערבי-יהודי של ספר ה'ענק' למשה אבן עזרא: אבני חן, תכשיטים, אריגים ומלבושים**

מחמד חאמד, **מושג 'צחות הלשון' בתורתו של דוד בן אברהם אלפאסי בהשוואה לחכמי לשון עבריים וערביים בני הזמן**

19:15-18:30 ישיבת מועצת החברה

19:30 ארוחת ערב